

Identifying the Aggressive Financial Reporting of Firms

Saeedeh Peyvandi², Mohammad Hossein Ghaemi³,
Abbas Ali Daryaei⁴

Received: 2022/03/06

Accepted: 2022/08/11

Research Paper

Abstract

Aggressive financial reporting is the opposite of conservative financial reporting, which means using a low degree of conservatism in preparing financial statements. In these types of reports, there is a tendency to spread good news and keep bad ones. The purpose of this study, which was conducted by survey method, is to identify the aggressive financial reporting of firms. In order to achieve the above purpose, the indicators of this type of reports were prepared by conducting interviews with experts in the accounting and auditing profession and then the validity of the indicators was examined through a questionnaire and structural equation modeling and second-order confirmatory factor analysis in PLS software. The questionnaire was distributed among the members of the Iranian Association of Financial Managers. The number of questionnaires collected after removing incomplete questionnaires is 161. Findings showed that aggressive financial reporting indicators (the existence of misstatement, unresolved misstatement in different years, lack of provisions, negative annual adjustments, unusual changes in sales, fraud, CEO changes, executive compensation, production of non-essential goods and monopoly firms) have sufficient validity. The final model (measurement, structural and general) also has a good fit.

Keyword: Aggressive Financial Reporting, Conservatism, Earnings Management.

JEL Classification: M41, M42.

1. DOI 10.22051/JERA.2021.33919.2759

2. Ph.D. Student, Department of Accounting, Faculty of Social Sciences, Imam Khomeini International University, Qazvin, Iran. (Speyvandi1369@yahoo.com).

3. Associate Professor, Department of Accounting, Faculty of Social Sciences, Imam Khomeini International University, Qazvin, Iran. (Corresponding Author). (ghaemi_d@ikiu.ac.ir).

4. Assistant Professor, Department of Accounting, Faculty of Social Sciences, Imam Khomeini International University, Qazvin, Iran. (Alidaryaii@ikiu.ac.ir).

شناسایی گزارش‌های مالی جسورانه شرکت‌ها^۱

سعیده پیوندی^۲، محمدحسین قائمی^۳، عباسعلی دریائی^۴

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۱۲/۱۵

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۵/۲۰

مقاله پژوهشی

چکیده

گزارش‌های مالی جسورانه در مقابل گزارش‌های مالی محافظه‌کارانه قرار دارد و مفهوم آن، به کارگیری درجه پایینی از محافظه‌کاری در تهیه صورت‌های مالی است. در این نوع گزارش‌ها، تمایل به انتشار اخبار خوب و نگهداری اخبار بد وجود دارد. هدف پژوهش حاضر که به روش پیمایشی انجام شده است، شناسایی گزارش‌های مالی جسورانه شرکت‌ها می‌باشد. جهت دستیابی به هدف فوق، شاخص‌های این نوع گزارش از طریق انجام مصاحبه با صاحب‌نظران حرفه حسابداری و حسابرسی تهیه و سپس اعتبارسنجی آن، از طریق پرسشنامه و تحلیل عاملی تاییدی مرتبه دوم در نرم‌افزار پی ال اس انجام گردید. توزیع پرسشنامه در بین اعضای انجمن مدیران مالی ایران انجام شده است. تعداد پرسشنامه‌های جمع‌آوری شده پس از حذف پرسشنامه‌های ناقص ۱۶۱ مورد می‌باشد. یافته‌ها نشان داد ده مورد از شاخص‌های گزارشگری مالی جسورانه شامل تحریف، تحریف‌های برطرف نشده در سال‌های مختلف، عدم ذخیره‌گیری، تعدیلات سنواتی منفی، تغییرات غیرعادی و فاحش در فروش، تقلب، تغییر مداوم هیئت مدیره، پاداش مدیران، تولید کالاهای غیراساسی و نیز شرکت‌های انحصاری اعتبار کافی دارد و مدل نهایی (مدل اندازه‌گیری، ساختاری و کلی) برازش مطلوبی دارد.

واژه‌های کلیدی: گزارش‌های مالی جسورانه، محافظه‌کاری، مدیریت سود.

طبقه بندی موضوعی: M41، M42.

DOI: 10.22051/JERA.2021.33919.2759

۱. دانشجوی دکتری، گروه حسابداری، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه بین‌المللی امام خمینی، قزوین، ایران.

(speyvandi1369@yahoo.com). (مقاله مستخرج از رساله دکتری است).

۲. دانشیار، گروه حسابداری، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه بین‌المللی امام خمینی، قزوین، ایران. (نویسنده مسئول) (ghaemi_d@ikiu.ac.ir).

۳. استاد، گروه حسابداری، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه بین‌المللی امام خمینی، قزوین، ایران. (alidaryai@ikiu.ac.ir).

https://jera.alzahra.ac.ir

مقدمه

گزارش‌هایی جسورانه است که در آن سطح پایینی از محافظه‌کاری به کار رفته باشد. در این گزارش‌ها، انگیزه‌های غیراخلاقی وجود داشته و در جهت منافع شخصی تهیه می‌شود. گزارش‌های جسورانه معادل مدیریت سود افزایشی است، یعنی مدیریت سودی که منجر به افزایش سود می‌شود (راشماواتی و مارتانی، ۲۰۱۷). اگر در شرکت‌ها از ارائه اخبار بد خودداری و در انتشار اخبار خوب تسریع شود بیان می‌شود که گزارش‌های شرکت به صورت جسورانه و با محافظه‌کاری پایین بوده است که این موضوع در نهایت منجر به تاخیر در شناسایی زیان‌ها و تسریع در شناسایی سودها در صورت‌های مالی می‌شود. بنابراین شفافیت اطلاعاتی شرکت کاهش یافته و انگیزه وی برای جمع‌آوری اطلاعات نیز کاهش می‌یابد. در نتیجه سرمایه‌گذار نمی‌تواند قیمت سهام را به درستی تعیین نماید (یو و همکاران، ۲۰۱۳). سایر ذی‌نفعان نیز که به نحوی از این اطلاعات نادرست استفاده می‌نمایند، آسیب خواهند دید. لذا با توجه به تاثیری که گزارش‌های جسورانه بر تصمیمات استفاده‌کنندگان دارد، شناسایی شرکت‌هایی که این نوع گزارش‌ها را ارائه می‌نمایند از اهمیت خاصی برخوردار است. بنابراین هدف اصلی این پژوهش، شناسایی گزارش‌های مالی جسورانه شرکت‌ها می‌باشد. جهت دستیابی به هدف فوق، شاخص‌هایی تعریف شده و مورد بررسی قرار گرفت. شاخص‌ها، نشانه‌های عینی، قابل شناسایی و قابل اندازه‌گیری ابعاد مفهوم هستند، هم‌چنین وجود یک پدیده را نمایان کرده و مشخص‌کننده آن می‌باشد (کیوی و لوک وان، ۱۳۸۷).

مطالعه پژوهش‌های داخلی و خارجی انجام شده نشان می‌دهد، از شاخص‌های مدیریت سود، مدیریت سود افزایشی، متضاد محافظه‌کاری و تجدیدارائه^۴ جهت شناسایی گزارش‌های جسورانه استفاده شده است. اما اختلاف نظرهایی در خصوص شاخص‌های فوق وجود دارد. برای مثال راشماواتی و مارتانی (۲۰۱۷) که در پژوهش خود از شاخص مدیریت سود افزایشی استفاده نموده‌اند، استدلال کرده‌اند که گزارش‌های مالی جسورانه به عنوان استفاده نادرست مدیر از ارقام تعهدی اختیاری جهت گزارش کردن درآمدهای مالی بالاتر می‌باشد و این همان تعریف مدیریت سود افزایشی است. جسورانه بودن همان بخش ناسالم مدیریت سود می‌باشد. در حالی که در مقاله عبدالمجید و همکاران (۲۰۱۳)، مدیریت سود و نه مدیریت سود افزایشی

1. Aggressive
2. Upward earnings management
3. Rachmawati & Martani
4. Restatements
5. Adel-Meguid et al.

معادل گزارش‌های مالی جسورانه در نظر گرفته شده است. از دیدگاه آن‌ها هرگونه استفاده مدیر از اقلام تعهدی اختیاری بیانگر جسورانه بودن گزارش‌ها است که این موضوع نمایانگر مدیریت سود انجام شده در واحد تجاری می‌باشد.

علیرغم اهمیت موضوع جسورانه بودن گزارش‌ها و اثرات نامطلوب آن بر تصمیمات استفاده‌کنندگان، پژوهش‌های محدودی در خصوص جسورانه بودن گزارش‌ها و شاخص‌های آن انجام شده و درباره آن شاخص‌ها نیز اختلاف نظر وجود دارد. این پژوهش به دنبال شناسایی شاخص‌های جدیدی درباره گزارش‌های جسورانه و نیز اعتبارسنجی آن‌ها می‌باشد. در این پژوهش از طریق مصاحبه با مدیران ارشد حسابرسی و مدیران مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار با داشتن حداقل ۵ سال سابقه کار، شاخص‌ها شناسایی شده و پس از تدوین گزاره‌های مربوطه، پرسشنامه تهیه شد و بین اعضای انجمن مدیران مالی ایران توزیع گردید. اعتبار شاخص‌ها از طریق مدل‌سازی معادلات ساختاری و تحلیل عاملی تاییدی مرتبه دوم در نرم‌افزار پی ال اس مورد بررسی قرار گرفت.

مبانی نظری و توسعه فرضیه‌های پژوهش

گزارش‌های مالی جسورانه به عنوان گزارش‌های مالی تعریف می‌شود که مدیران به منظور دستیابی به اهداف خود از طریق استانداردهای حسابداری سعی بر رعایت شکل معامله داشته و به محتوای معامله توجهی نمی‌کنند. در صورتی که حساب‌رسان نیز تأکید اصلی شان بر رعایت قواعد باشد و در معاملات به موضوع رجحان محتوا بر شکل توجهی نکنند، این موضوع نیز موجب می‌شود که مدیران از رفتار فرصت طلبانه ناشی از استانداردهای حسابداری جهت رسیدن به اهداف خود استفاده نمایند و گزارش‌های مالی را به صورت جسورانه تهیه کنند (علی احمدی و سروش یار، ۱۳۹۵). برخی از پژوهشگران بر این استدلال هستند که تصمیمات مدیران به ویژگی‌های شخصیتی آن‌ها بستگی دارد (قدرتی زوارم و همکاران، ۱۳۹۸)، برای مثال با افزایش خودشیفتگی در مدیران، تمایل به انتخاب استراتژی‌های تهاجمی و جسورانه افزایش می‌یابد (بشیری منش و همکاران، ۱۴۰۰). هدف مدیریت از ارائه این گزارش‌ها، مطلوب نشان دادن وضعیت شرکت به صورت غیرواقعی است. مدیر مسئولیت پاسخگویی را برعهده دارد و از طرف دیگر، فشارهای بازار سرمایه موجب می‌شود مدیر از اختیارات خود استفاده نموده و اخبار بد را به تاخیر اندازد و اخبار خوب را با سرعت بیشتری منعکس نماید. شناسایی این

گزارش‌ها به دليل اثرگذاري آن‌ها بر تصميمات استفاده‌کنندگان از اهميت خاصى برخوردار است. در پژوهش‌هاى داخلى و خارجى انجام شده، در مجموع از مديريت سود، مديريت سود افزايشى، متضاد محافظه‌كارى و تجدیدارائه به عنوان شاخص‌هاى گزارشگرى مالى جسورانه استفاده گرديده است. در خصوص هر شاخص، جديدترين مقالات چاپ شده كه تناسب بيشترى با موضوع داشته انتخاب شده و در جدول زير ارائه شده است.

جدول ۱. خلاصه پژوهش‌هاى انجام شده

ردیف	عنوان مقاله	نویسنده (سال)	شاخص
۱	بررسی سطح انطباق مالیات دفتري بر رابطه بين گزارشگرى مالياتى جسورانه و گزارشگرى مالى جسورانه	راشماوانى و مارتانى (۲۰۱۷)	گزارشگرى مالى جسورانه
۲	گزارش‌هاى جسورانه، حمايت از سرمايه‌گذاران و آگاهى‌بخشى قيمت سهام: شواهدى از شركت‌هاى چينى	يو و همكاران (۲۰۱۳)	محافظه‌كارى
۳	آيا وضعيت مقامات مرتبط با جسورانه بودن گزارش‌هاى مالى است؟	پاتلى و پدرينى (۲۰۱۵)	تجدیدارائه
۴	استقلال حسابرس، حاکميت شركتى، و گزارش مالى جسورانه: تحليل‌هاى تجربى	عبدالمجيد و همكاران (۲۰۱۳)	مديريت سود
۵	آيا روش‌هاى ريسك شركت نشان‌دهنده گزارشگرى جسورانه مى‌باشد؟	فرانك و همكاران (۲۰۱۸)	مديريت سود
۶	سود تحقق نيافته، سود تقسيمى و گزارشگرى جسورانه: بررسى ارزش شركت‌ها در عصر ارزش منصفانه	چن و گاويس (۲۰۱۶)	مديريت سود

در پژوهش يو و همكاران (۲۰۱۳)، از متضاد محافظه‌كارى به عنوان شاخصى جهت بررسى جسورانه بودن گزارش‌ها استفاده گرديد. در مفاهيم نظري گزارشگرى مالى ايران، محافظه‌كارى يعنى: "كاربرد درجه‌اى از مراقبت كه در اعمال قضاوت براى برآورد در موقعيت ابهام مورد نياز است به گونه‌اى كه درآمدها يا دارايى‌ها بيشتر از واقع و هزينه‌ها يا بدهى‌ها كم‌تر از واقع ارائه نشود". محافظه‌كارى به دو نوع شرطى و غير شرطى تقسيم شده است. محافظه‌كارى غير شرطى در زمان شناسايى اوليه انجام مى‌گيرد. محافظه‌كارى شرطى براى تسريع در شناسايى زيان‌ها و شناسايى با تاخير سودها به كار مى‌رود و خنثى كردن تمايل مديران براى انتشار اطلاعات مساعد در شرايطى است كه رويداد نامساعد رخ داده باشد (قائمى و همكاران، ۱۳۹۳). در

محافظه‌کاری، درآمدها و دارایی‌ها بیشتر از واقع و هزینه‌ها یا بدهی‌ها کم‌تر از واقع ارائه نمی‌شود (هیئت تدوین استانداردهای حسابداری ایران، ۱۳۸۳). اما در گزارش‌های جسورانه، درجه پایینی از محافظه‌کاری در تهیه صورت‌های مالی، به کار گرفته شده است که به نوعی انحراف از واقعیت‌ها است و درآمدها و دارایی‌ها به صورت غیرواقعی بیشتر نشان داده می‌شود تا سود افزایش یابد. لذا شاخص محافظه‌کاری نقطه مقابل جسورانه بودن است (یو و همکاران، ۲۰۱۳). مدیریت سود زمانی رخ می‌دهد که مدیران، از قضاوت‌های خود در گزارش‌های مالی استفاده نمایند تا گزارش‌های مالی خود را تغییر دهند و در برخی موارد این موضوع در جهت گمراه کردن ذینفعان در خصوص عملکرد اقتصادی شرکت انجام می‌گیرد، در حالی که مدیریت سود افزایشی، مدیریت سودی است که منجر به افزایش سود می‌شود. عبدالمجید و همکاران (۲۰۱۳)، علت استفاده از شاخص مدیریت سود را استفاده مدیران از اقلام تعهدی اختیاری می‌دانند که بیانگر جسورانه بودن گزارش‌ها است. زیرا مدیریت سود، نوعی اقدام آگاهانه با هدف طبیعی نشان دادن سود شرکت به یک سطح مطلوب است. استدلال در خصوص استفاده از شاخص مدیریت سود افزایشی در پژوهش‌ها این است که گزارش‌های مالی جسورانه به عنوان استفاده نادرست مدیران از اقلام تعهدی اختیاری جهت گزارش کردن درآمدهای مالی بالاتر می‌باشد و این همان تعریف مدیریت سود افزایشی است.

تجدید ارائه صورت‌های مالی به معنی ارائه مجدد اطلاعات مالی سال گذشته به منظور اصلاح اطلاعات نادرست یا افزایش قابلیت مقایسه می‌باشد. زمانی که اشتباهات محاسباتی، اشتباهات در رویه‌ها و یا تفسیر نادرست واقعیت‌ها وجود داشته باشد تجدید ارائه انجام می‌شود. پاتلی و پدرینی (۲۰۱۵) بیان نمودند گزارش‌های مالی جسورانه، گزارش‌های مالی است که در نهایت منجر به تجدید ارائه می‌شود. آن‌ها از تجدید ارائه به عنوان شاخصی از جسورانه بودن گزارش‌ها استفاده نمودند تا احتمال بی‌نظمی و نادرستی در گزارش‌ها مشخص شود. استدلال آن‌ها در استفاده از شاخص فوق، بررسی لیست جامعی از عوامل تعیین‌کننده گزارش‌های مالی جسورانه از جمله کیفیت اقلام تعهدی، عملکرد حسابداری، معیارهای غیرمالی و اقلام خارج از ترازنامه می‌باشد.

فرانک و همکاران (۲۰۱۸) در پژوهشی با عنوان "آیا روش‌های ریسک شرکت نشان‌دهنده گزارشگری جسورانه می‌باشد" به بررسی ریسک در شرکت‌ها و ارتباط آن با گزارشگری جسورانه پرداختند. آن‌ها گزارشگری جسورانه را به عنوان ترکیبی از گزارشگری مالی جسورانه

و گزارش‌گرى مالياتى جسورانه تعريف نمودند. منظور از گزارش‌گرى مالى جسورانه، استفاده مدير از اقلام تعهدى اختيارى جهت گزارش كردن سود مالى بالاتر و منظور از گزارش‌گرى مالياتى جسورانه، استفاده از استراتژى اجتناب مالياتى جهت کاهش سود مشمول ماليات مى‌باشد. رابطه فوق در دو مرحله قبل از تصويب قانون ساربنز آكسلى طى سال‌هاى ۱۹۹۴ لغايت ۲۰۰۰ و بعد از تصويب، طى سال‌هاى ۲۰۰۳ لغايت ۲۰۰۷ مورد بررسى قرار گرفت. نتايج نشان داد، بين ريسك و جسورانه بودن گزارش‌ها رابطه مثبتى وجود دارد. اين رابطه مثبت، پس از تصويب قانون ساربنز آكسلى و با افزايش نظارت‌ها کاهش پيدا كرد.

چن و گاويس (۲۰۱۶) تحقيقاتى با عنوان "سود تحقق نيافته، سود تقسيمى و گزارش‌گرى جسورانه: بررسى ارزش شركت‌ها در عصر ارزش منصفانه" را انجام دادند. آن‌ها از مديريت سود (مدل تعديل شده جونز) جهت بررسى جسورانه بودن گزارش‌ها استفاده نمودند. سال‌هاى ۲۰۰۱ لغايت ۲۰۰۶ به عنوان سال‌هاى قبل از پذيرش استانداردهاى بين‌المللى گزارش‌گرى مالى و سال‌هاى ۲۰۰۷ لغايت ۲۰۱۲ به عنوان سال‌هاى پس از پذيرش استانداردها انتخاب گرديد. نتايج نشان داد پرداخت‌هاى سود از محل سود تحقق نيافته منجر به جسورانه شدن رفتارهاى گزارش‌گرى مالى و مالياتى خواهد شد و تقسيم سود از محل سود تحقق نيافته در دوره پس از پذيرش افزايش يافته است.

مطالعه پيشينه تجربى نشان مى‌دهد متضاد محافظه‌كارى، مديريت سود، مديريت سود افزايشى و تجديدارائه از پركاربردترين شاخص‌هاى گزارش‌گرى مالى جسورانه مى‌باشد. اما اختلاف نظرهايى در اين شاخص‌ها وجود دارد. در پژوهش‌هاى انجام شده عمدتاً اثر فاكترهاى مختلفى مانند ويژگى‌هاى عملياتى و راهبرى شركت بر گزارش‌هاى جسورانه مورد بررسى قرار گرفته است. با توجه به موارد ذكر شده و نيز تعداد كم شاخص‌ها جهت بررسى جسورانه بودن و اختلاف نظر در خصوص برخى از آن‌ها و مهم بودن شناسايى شركت‌هايى كه اين نوع گزارش‌ها را ارائه مى‌نمايند به دليل اثرگذارى آن‌ها بر تصميمات استفاده‌كنندگان، هدف از پژوهش حاضر، شناسايى شاخص‌هاى ديگرى از اين نوع گزارش‌ها از طريق مصاحبه با صاحب‌نظران حرفه حسابدارى و حسابرسى و نيز بررسى اعتبار آن‌ها از طريق پرسشنامه مى‌باشد. با توجه به آنچه در بخش‌هاى قبل بيان گرديد و شاخص‌هايى كه از طريق مصاحبه به دست آمد، پرسش اصلى زير مطرح مى‌گردد:

— براى شناسايى گزارش‌هاى مالى جسورانه کدام شاخص‌ها مناسب است؟

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر از نوع ترکیبی اکتشافی می‌باشد و به نوعی پژوهش پیمایشی محسوب می‌شود. در مرحله اول، متن مصاحبه آماده شد و سپس جهت تعیین مصاحبه‌شونده‌ها از نمونه‌گیری هدفمند استفاده گردید. این نوع از نمونه‌گیری شامل انتخاب واحدها یا مورد‌های پژوهش بر اساس هدف پژوهش است (تدلی و تشکری، ۲۰۰۹). بنابراین نفر اول برای مصاحبه بر اساس هدف پژوهش از بین مدیران ارشد حسابرسی و مدیران مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار با داشتن حداقل پنج سال سابقه کار انتخاب گردید و پس از هماهنگی لازم، مصاحبه انجام شد. در این پژوهش از نمونه‌گیری ارجاعی زنجیره‌ای (نوعی از نمونه‌گیری هدفمند) استفاده گردید و شخص اولی که با وی مصاحبه انجام شد، شخص دیگری که نسبت به موضوع و زمینه مورد مطالعه آگاهی داشت را معرفی نمود و به همین ترتیب اشخاص دیگری برای مصاحبه پیشنهاد شدند. مصاحبه از نوع مصاحبه نیمه ساختار یافته بود که در آن هم پرسش وجود داشت و هم توضیحات فرد خبره شنیده شد. ابتدا هدف پژوهش ذکر شده و سپس پرسش‌های تدوین شده بیان گردید و پرسش‌های دیگری نیز در طی فرآیند مصاحبه ذکر شد. هنگامی که مصاحبه‌ها به حد اشباع رسید و گزاره جدیدی استخراج نشد، مصاحبه‌ها پایان یافت که در مجموع با تعداد دوازده نفر مصاحبه انجام گردید.

جهت بررسی و اعتبارسنجی شاخص‌های به دست آمده از مصاحبه، در مرحله دوم پرسشنامه‌ای طراحی گردید. پرسشنامه طراحی شده از دو بخش تشکیل شده است که بخش اول مربوط به اطلاعات فردی تکمیل‌کنندگان بوده و بخش دوم پرسش‌ها مربوط به شاخص‌های گزارشگری مالی جسورانه می‌باشد. به هر پرسش پرسشنامه از ۱ (کاملاً مخالف) تا ۵ (کاملاً موافق) مطابق طیف لیکرت یک عدد تخصیص یافت. روایی پرسشنامه که نشان‌دهنده توانایی ابزار مورد نظر در اندازه‌گیری صفتی است که آزمون برای اندازه‌گیری آن ساخته شده است از طریق مصاحبه با صاحب‌نظران و پایایی که نشان‌دهنده دقت، اعتمادپذیری و ثبات نتایج است از طریق ضریب آلفای کرونباخ بررسی می‌گردد که ضریب بالاتر از ۰/۷ نشان‌دهنده پایایی می‌باشد (داوری و رضازاده، ۱۳۹۶). پرسشنامه به روش نمونه‌گیری در دسترس در اختیار ۱۳ نفر از مدیران ارشد حسابرسی و مدیران مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار با داشتن حداقل ۵ سال سابقه کار قرار گرفت و نظرات آن‌ها جمع‌آوری و اعمال گردید. هم‌چنین برای تایید پایایی پرسشنامه به روش نمونه‌گیری در دسترس بین ۴۰ نفر از افراد مذکور از طریق پست

الکترونیک توزیع گردید که ۳۰ پرسشنامه بازگشت شد. اطلاعات در نرم‌افزار اس پی اس اس وارد شد و در نهایت ضریب آلفای کرونباخ، ۰/۷۸۸ به دست آمد.

لینک پرسشنامه تایید شده جهت اجرای آنلاین پرسشنامه آماده گردید. اعضای انجمن مدیران مالی ایران به عنوان جامعه مخاطبین پرسشنامه انتخاب شدند. با توجه به مشخص بودن تعداد جامعه آماری (۹۴۳ نفر) و اطلاعات تماس آن‌ها، لینک پرسشنامه پس از تماس با آن‌ها و هماهنگی، از طریق پیامک، واتس اپ یا پست الکترونیک ارسال گردید و تعداد ۱۶۱ پرسشنامه کامل جمع‌آوری گردید. نتایج حاصل از پرسشنامه، گردآوری شد و برای بررسی داده‌ها از مدل سازی معادلات ساختاری و تحلیل عاملی تاییدی مرتبه دوم در نرم‌افزار پی ال اس استفاده گردید. وجود متغیرهای پنهان (مکنون) مرتبه اول و دوم، حجم نمونه اندک، داده‌های غیرنرمال و قدرت پیش‌بینی مناسب از مهم‌ترین دلایل استفاده از پی ال اس می‌باشد. مدل‌سازی معادلات ساختاری روشی مناسب برای بررسی و تشریح روابط میان متغیرهای پنهانی است که توسط متغیرهای آشکار سنجیده شده‌اند. این معادلات همه روابط میان سازه‌هایی (متغیرهای مکنون) که در تحلیل وجود دارند، را ترسیم می‌کند. سازه‌ها همان عناصر غیرقابل بررسی یا مکنون (پنهان) هستند که با یک یا چند متغیر مشاهده شده (شاخص یا پرسش‌های پرسشنامه) می‌توان آن‌ها را تعریف نمود. پس از ساخت مدل، برازش (مناسب بودن) آن بر اساس داده‌هایی که نمونه آماری در پاسخ به پرسش‌های ابزار اندازه‌گیری (متغیرهای آشکار) داده‌اند، بررسی می‌شود. جهت تحلیل، کلیه متغیرهای مشاهده شده (پرسش‌های پرسشنامه) در سه سازه مرتبه اول "صورت‌های مالی و گزارش حسابرسی"، "مدیریت" و "شرکت"، طبقه‌بندی گردید و در نهایت سازه مرتبه دوم، "گزارشگری مالی جسورانه" می‌باشد. مرتبه متغیرها به فاصله آن‌ها از شاخص‌ها (پرسش‌های پرسشنامه) اشاره دارد. صورت‌های مالی و گزارش حسابرسی، مدیریت و شرکت، ابعاد سازه‌ی اصلی (گزارشگری مالی جسورانه) هستند و به این دلیل که درست بعد از شاخص‌ها (پرسش‌های) رسم می‌شوند، متغیرهای پنهان مرتبه اول نام می‌گیرند. سازه گزارشگری مالی جسورانه از آنجایی که بعد از ابعاد رسم می‌شود، متغیر پنهان مرتبه دوم نام می‌گیرد. جهت سهولت در تحلیل به هر یک از پرسش‌های پرسشنامه، برجسی داده شد که در جدول زیر ارائه شده است.

1. Financial Statements & Auditing report (FS)
2. Management (M)
3. Firm (F)

جدول ۲. سازه‌های مرتبه اول متغیرهای مشاهده شده

متغیرهای مشاهده شده (پرسش‌های پرسشنامه)	برچسب‌های ارائه شده به هر یک از پرسش‌های پرسشنامه	سازه‌های مرتبه اول
پرسش ۱	وجود تحریف در گزارشگری مالی جسورانه	صورت‌های مالی و گزارش حسابداری
پرسش ۲	تحریف‌های برطرف نشده در سال‌های مختلف	
پرسش ۴	ذخیره نگرفتن یا به اندازه کافی شناسایی نکردن	
پرسش ۵	وجود تعدیلات سنواتی منفی	
پرسش ۷	تغییرات غیرعادی و فاحش در فروش	
پرسش ۳	تقلب در صورت‌های مالی	مدیریت
پرسش ۶	تفاوت EPS واقعی و پیش‌بینی شده	
پرسش ۸	تغییر مداوم هیئت مدیره	
پرسش ۱۰	پاداش مدیران	شرکت
پرسش ۹	تولید کالاهای غیراساسی	
پرسش ۱۱	شرکت‌های انحصاری	

همانطور که در بخش فوق، ذکر شد، در این مقاله فرضیه وجود ندارد و صرفاً پرسش مطرح شده است. برای آزمون پرسش پژوهش، از الگوریتم تحلیل مدل‌ها در پی ال اس استفاده شد و تحلیل‌ها در دو مرحله اصلی "بررسی مدل" و سپس "آزمودن پرسش پژوهش" انجام گردید.

یافته‌های پژوهش

برای ارزیابی مدل‌های معادلات ساختاری و بررسی مدل در نرم‌افزار پی ال اس، سه قسمت تحت پوشش قرار می‌گیرد: (۱) بخش مدل‌های اندازه‌گیری (۲) بخش ساختاری و (۳) بخش مدل کلی (اندازه-گیری و ساختاری). به این صورت که ابتدا از صحت روابط موجود در مدل‌های اندازه‌گیری اطمینان حاصل کرده و سپس روابط موجود در بخش ساختاری بررسی و تفسیر می‌شود. در نهایت مدل کلی مورد بررسی قرار می‌گیرد. آمار توصیفی پاسخ‌دهندگان به صورت زیر می‌باشد:

جدول ۳. آمار توصیفی پاسخ‌دهندگان

تعداد	شرح	تعداد	شرح
۹	۲۵ تا ۳۵ سال	۲	زن
۶۰	۳۶ تا ۴۵ سال	۱۵۹	مرد
۵۹	۴۶ تا ۵۵ سال	۳۳	تحلیل‌گر مالی
۳۳	بالتر از ۵۵ سال	۱۴	عضو هیئت مدیره شرکت بورسی
۲۳	کارشناسی	۲۲	حسابدار رسمی
۹۸	کارشناسی ارشد	۱۸	استاد حسابداری
۴۰	دکتری	۷۴	سایر

همان‌طور كه جدول ۳ نشان مى‌دهد بخش قابل توجهى از پاسخ‌دهنده‌ها، مردها مى‌باشند. هم‌چنين مدرک تحصيلى بيشتر پاسخ‌دهنده‌ها كارشناسى ارشد است. عمده پاسخ‌دهنده‌ها داراى سن بالاى ۳۵ سال بودند. حداقل ۲۰ درصد از اعضاى انجمن مديران مالى به عنوان تحليل‌گر مالى، ۹ درصد از آن‌ها به عنوان عضوى در هيئت مديره شركت‌هاى بورسى، ۱۴ درصد به عنوان حسابدار رسمى، ۱۱ درصد به عنوان استاد حسابدارى و ۴۶ درصد در ساير مشاغل نيز فعاليت دارند.

مدل‌هاى اندازه‌گيرى

براي بررسى مدل‌هاى اندازه‌گيرى، از معيارهاى پاىاى، روايى همگرا و واگرا استفاده مى‌شود.

الف) پاىاى: براي بررسى پاىاى مدل‌هاى اندازه‌گيرى، از پاىاى تركيبى^۱ و ضرايب بارهاى عاملى استفاده مى‌شود. در صورتى كه معيار پاىاى تركيبى براي هر سازه بالاتر از ۰/۷ (نانلى، ۱۹۷۸) باشد نشان از پايدارى درونى مناسب براي مدل‌هاى اندازه‌گيرى دارد. بارهاى عاملى نيز از طريق محاسبه مقدار همبستگى شاخص‌هاى يك سازه با آن سازه محاسبه مى‌شوند كه اگر اين مقدار برابر و يا بيشتر از ۰/۴ (هالند، ۱۹۹۹) شود مويد اين مطلب است كه واريانس بين سازه و شاخص‌هاى آن از واريانس خطاى اندازه‌گيرى آن سازه بيشتر بوده و پاىاى در مورد آن مدل اندازه‌گيرى قابل قبول است.

ب) روايى همگرا: روايى همگرا نشان‌دهنده ميانگين واريانس بين هر سازه (همبستگى) با شاخص‌هاى خود است. مكنز و همكاران (۱۹۹۶) مقدار ۰/۴ به بالا را براي روايى همگرا كافي دانسته‌اند.

ج) روايى واگرا: ميزان رابطه يك سازه با شاخص‌هايش در مقايسه با رابطه آن سازه با ساير سازه‌ها است. فورنل و لاركر (۱۹۸۱) بيان مى‌كنند كه روايى واگرا وقتى در سطح قابل قبول است كه ميزان روايى همگرا براي هر سازه بيشتر از واريانس اشتراكى بين آن سازه و سازه‌هاى ديگر در مدل باشد.

ضرايب بارهاى عاملى و خروجى روايى همگرا و پاىاى تركيبى، در جداول زير نشان داده شده است:

1. Composite Reliability
2. Average Variance Extracted (AVE)

جدول ۴. ضرایب بارهای عاملی

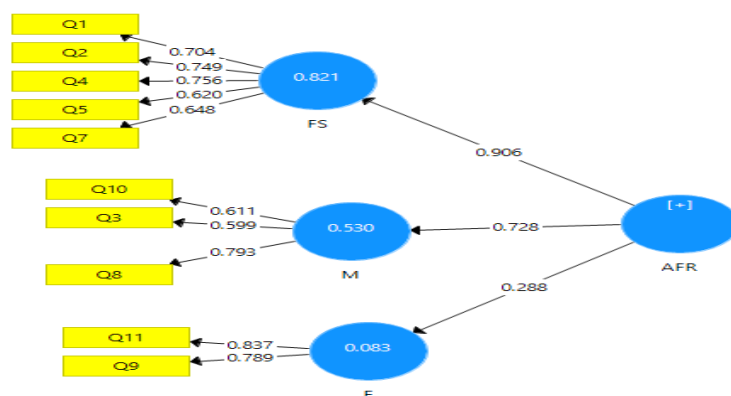
سازه	صورت‌های مالی و گزارش حسابداری						مدیریت			شرکت
پرسش‌ها	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۱
بارعاملی	۰/۷۰۴	۰/۷۵۰	۰/۷۵۲	۰/۶۲۰	۰/۶۵۲	۰/۵۰۵	۰/۵۲۴	۰/۶۸۸	۰/۶۱۴	۰/۸۰۳

همانطور که مشاهده می‌شود کلیه مقادیر بارهای عاملی بزرگتر از ۰/۴ می‌باشد.

جدول ۵. روایی همگرا و پایایی ترکیبی

سازه	روایی همگرا	پایایی ترکیبی
گزارشگری مالی جسورانه	۰/۲۷۰	۰/۷۸۹
شرکت	۰/۶۶۳	۰/۷۹۷
صورت‌های مالی و گزارش حسابداری	۰/۴۸۶	۰/۸۲۵
مدیریت	۰/۳۴۵	۰/۶۷۵

با توجه به آنکه سازه مدیریت دارای روایی همگرا و پایایی ترکیبی مناسبی نمی‌باشد لذا یکی از پرسش‌های مربوط به آن سازه با بار عاملی پایین حذف می‌گردد. در این قسمت پرسش ۶ حذف گردیده و مجدد آزمون‌ها انجام شده و ضرایب بارهای عاملی به صورت زیر به دست می‌آید:

شکل ۱. ضرایب بارهای عاملی پس از حذف پرسش ۶

همان‌طور که مشاهده می‌شود پس از حذف پرسش ۶، ضرایب بارهای عاملی همه پرسش‌ها از ۰/۴ بیشتر گردید. یعنی واریانس بین سازه و شاخص‌های آن از واریانس خطای اندازه‌گیری آن سازه بیشتر بوده و پایایی در مورد آن مدل اندازه‌گیری، قابل قبول است. هم‌چنین از آنجایی که نرم‌افزار مقادیر روایی همگرا و پایایی ترکیبی را برای سازه مرتبه دوم و بالاتر نادرست محاسبه می‌نماید لذا باید این دو مقدار را برای سازه مرتبه دوم (گزارشگری

مالى جسورانه) به صورت دستى محاسبه نمود. مقدار روايى همگرا از طريق توان دوم بارهاى عاملى ابعاد سازه‌ها و مقدار پايابى تركيبى از طريق واريانس خطاى اندازه گيرى مربوط به سازه‌ها به دست مى آيد. روايى همگرا و پايابى تركيبى پس از حذف پرسش ۶ براى سازه‌هاى مرتبه اول و نيز محاسبه دستى اين دو معيار براى سازه مرتبه دوم در جدول زير ارائه شده است.

جدول ۶. روايى همگرا و پايابى تركيبى پس از حذف پرسش ۶

سازه	روايى همگرا	پايابى تركيبى
گزارشگرى مالى جسورانه	۰/۴۷۷	۰/۷۰۲
شركت	۰/۶۶۲	۰/۷۹۷
صورت‌هاى مالى و گزارش حسابرسى	۰/۴۸۷	۰/۸۲۵
مديريت	۰/۴۵۴	۰/۷۱۰

همانطور كه مشاهده مى شود روايى همگراى كليدها بالاتر از ۰/۴ و پايابى تركيبى بالاتر از ۰/۷ مى باشد. براى بررسى روايى واگرا از روش فورنل و لاركر (۱۹۸۱) استفاده مى شود. مقدار جذر روايى همگراى متغيرهاى مكنون كه در خانه‌هاى موجود در قطر اصلى ماتريس قرار گرفته‌اند، بايد از مقدار همبستگى ميان آن‌ها كه در خانه‌هاى زيرين و چپ قطر اصلى نمايش داده شده‌اند، بيشتر باشد.

جدول ۷. روايى واگرا پس از حذف پرسش ۶

سازه	شركت	صورت‌هاى مالى و گزارش حسابرسى	مديريت
شركت	۰/۸۱۴		
صورت‌هاى مالى و گزارش حسابرسى	۰/۰۵۹	۰/۶۹۷	
مديريت	۰/۲۰۹	۰/۴۰۹	۰/۶۷۴

نتايج جدول فوق نشان مى دهد روايى واگراى مدل در حد مناسبى است. به عبارت ديگر، در مدل، سازه‌ها با شاخص‌هاى خود نسبت به سازه‌هاى ديگر تعامل بيشترى دارد.

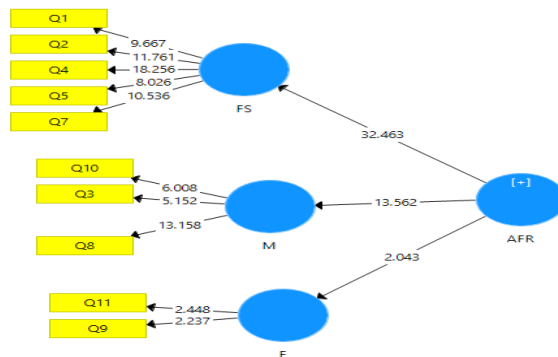
مدل ساختارى

براى بررسى مدل ساختارى از معيارهاى زير استفاده مى شود (داورى و رضازاده، ۱۳۹۶):

الف) ضرايب معنادارى مسيرهاى مدل

در صورتى كه مقدار ضرايب معنادارى مسيرهاى مدل از ۱/۹۶ بيشتر شود، نشان از صحت رابطه بين سازه‌ها و در نتيجه تايد پرسش در سطح اطمينان ۹۵٪ است. هم‌چنين براى

- کنترل نمودن معناداری روابط بین هر پرسش و متغیر مربوطه (برازش مدل‌های اندازه‌گیری) می‌توان از آن استفاده نمود.
- (ب) معیار ضریب تعیین تعدیل شده
- ضریب تعیین تعدیل شده، معیاری است که برای متصل کردن بخش اندازه‌گیری و بخش ساختاری مدل‌سازی معادلات ساختاری به کار می‌رود. سه مقدار $0/19$ ، $0/33$ و $0/67$ به عنوان مقدار ملاک برای مقادیر ضعیف، متوسط و قوی ضریب تعیین تعدیل شده در نظر گرفته می‌شود.
- (ج) معیار کیو دو
- معیار کیو دو، قدرت پیش‌بینی مدل را مشخص می‌سازد و در صورتی که در مورد یک سازه درون‌زا $0/02$ و $0/15$ و $0/35$ را کسب نماید، به ترتیب نشان از قدرت پیش‌بینی ضعیف، متوسط و قوی سازه را دارد.
- (د) معیار افزونگی
- معیار افزونگی از حاصلضرب مقادیر اشتراکی سازه‌ها در مقادیر ضریب تعیین تعدیل شده مربوط به آن‌ها به دست می‌آید. هرچه مقدار معیار افزونگی مربوط به سازه‌ها بیشتر باشد، بخش ساختاری مدل مناسب‌تر است. نتایج مربوط به بخش مدل ساختاری به صورت زیر می‌باشد:

شکل ۲. ضرایب معناداری مسیرهای مدل

1. RSquares αR^2
۲. Stone-Guesser Criterion (Q2)
3. Redundancy (Red)

با توجه به شکل فوق، تمامی ضرایب معناداری Z از $1/96$ بیشتر است که این امر معنادار بودن تمامی پرسش‌ها و روابط میان متغیرها را در سطح اطمینان 95% نشان می‌دهد. مقدار ضریب تعیین مربوط به سازه صورت‌های مالی و گزارش حسابرسی، مدیریت و شرکت به ترتیب $0/821$ و $0/530$ و $0/83$ می‌باشد. مقادیر ضریب تعیین تعدیل شده سازه‌ها به غیر از سازه شرکت، حکایت از برازش قوی مدل ساختاری دارد. جدول زیر، معیار کیو دو را برای هر یک از سازه‌ها نشان می‌دهد.

جدول ۸. معیار کیو دو

سازه	مجموع مجذور خطاهای پیش-بینی ^۱	مجموع مجذور مشاهدات ^۲	معیار کیو ^۳
شرکت	۳۰۹/۶۹۱	۳۲۲/۰۰۰	۰/۰۳۸
صورت‌های مالی و گزارش حسابرسی	۵۱۰/۷۸۲	۸۰۵/۰۰۰	۰/۳۶۵
مدیریت	۳۷۷/۲۵۴	۴۸۳/۰۰۰	۰/۲۱۹

مقادیر کیو سازه‌ها به غیر از سازه شرکت، نشان از قدرت پیش‌بینی قوی مدل در خصوص سازه‌ها را دارد و مناسب بودن مدل ساختاری پژوهش را بار دیگر تایید می‌نماید. معیار افزونگی مربوط به سازه‌ها و میانگین آن‌ها نیز به صورت زیر می‌باشد:

جدول ۹. معیار افزونگی

سازه	معیار ضریب تعیین	مقادیر اشتراکی	معیار افزونگی
شرکت	۰/۰۸۳	۰/۶۶۱	۰/۰۵۵
صورت‌های مالی و گزارش حسابرسی	۰/۸۲۱	۰/۴۸۶	۰/۳۹۹
مدیریت	۰/۵۳۰	۰/۴۵۳	۰/۲۴
میانگین	۰/۴۷۸	۰/۵۳۳	۰/۲۵۵

از معیار افزونگی در فرمول نکویی برازش استفاده می‌شود.

مدل کلی

مدل کلی شامل هر دو بخش مدل اندازه‌گیری و ساختاری می‌باشد و با تایید برازش آن، بررسی برازش در یک مدل، کامل می‌شود و تنها از یک معیار به نام نکویی برازش^۴ استفاده می‌شود. معیار نکویی برازش که توسط تننهاوس و همکاران (۲۰۰۴) مطرح گردید، بخش کلی

1. SSE
2. SSO
3. $Q^2 = (1 - SSE/SSO)$
4. GCF

مدل را کنترل می‌نماید و سه مقدار ۰/۰۱ و ۰/۲۵ و ۰/۳۶ به عنوان مقادیر ضعیف، متوسط و قوی برای آن در نظر گرفته شده است. معیار نکویی برازش از رابطه زیر به دست می‌آید:

$$GOF = \sqrt{\text{Communalities} \times R^2} = ۰/۵۰۵$$

با توجه به حصول مقدار ۰/۵۰۵ برای نکویی برازش، برازش بسیار مناسب مدل کلی تایید می‌شود.

آزمودن پرسش پژوهش

پس از بررسی برازش مدل‌های اندازه‌گیری، مدل ساختاری و مدل کلی، پرسش پژوهش بررسی و آزمون می‌شود که شامل دو قسمت می‌باشد (داوری و رضازاده، ۱۳۹۶):

بررسی ضرایب معناداری مسیرهای مدل

در صورتی که ضرایب معناداری مسیرهای مدل بیشتر از ۱/۹۶ باشد، پرسش‌ها در سطح اطمینان ۹۵٪ تایید می‌شود.

بررسی ضرایب استاندارد شده بارهای عاملی

ضرایب معناداری مسیرهای مدل، تایید یارد پرسش‌ها و جهت روابط و اثرات (صحت روابط) را نشان می‌دهد در حالی که ضرایب بارهای عاملی، میزان تبیین شدن متغیرها و شدت رابطه بین سازه‌ها را می‌سنجد. همان‌طور که مشاهده شد کلیه بارهای عاملی بیشتر از ۰/۴ می‌باشد. با توجه به اطلاعات شکل ۱ و ۲ می‌توان نتیجه‌گیری نمود شاخص‌های گزارشگری مالی جسورانه از اعتبار کافی برخوردار بوده و الگوی نهایی از برازش مطلوبی برخوردار است. پس از حذف متغیر شماره ۶ (تفاوت سود خالص واقعی و پیش‌بینی شده هر سهم)، شاخص‌های تایید شده شامل تحریف، تحریف‌های برطرف نشده در سال‌های مختلف، عدم ذخیره‌گیری، تعدیلات سنواتی منفی، تغییرات غیرعادی و فاحش در فروش، تقلب، تغییر مداوم هیئت مدیره، پاداش مدیران، تولید کالاهای غیراساسی و نیز شرکت‌های انحصاری می‌باشد.

در بخش مربوط به "مدل اندازه‌گیری"، پایایی برای هر سازه بالاتر از ۰/۷ بود که نشان از پایداری درونی مناسب برای مدل‌های اندازه‌گیری دارد. روایی همگرا برای سازه‌ها بالاتر از ۰/۴ بود که نشان‌دهنده میانگین واریانس بین هر سازه (همبستگی) با شاخص‌های خود است. روایی واگرا که نشان‌دهنده میزان رابطه یک سازه با شاخص‌هایش در مقایسه با رابطه آن سازه با سایر

سازه‌ها است، در سطح قابل قبولى قرار گرفت. در بخش مربوط به "مدل ساختارى"، مقدار ضرايب معنادارى مسيرهاى مدل از ۱/۹۶ بيشتر گرديد كه نشان‌دهنده صحت رابطه بين سازه‌ها و در نتيجه تايد پرسش در سطح اطمينان ۹۵٪ است. مقادير ضريب تعيين تعديل شده كه به عنوان معيارى براى متصل كردن بخش اندازه‌گيرى و بخش ساختارى مدل‌سازى معادلات ساختارى به كار مى‌رود و براى كليده سازه‌ها به غير از سازه شركت، حكاييت از برازش قوى مدل ساختارى دارد. مقادير كيودو سازه‌ها به غير از سازه شركت، نيز نشان از قدرت پيش‌بيني قوى مدل در خصوص سازه‌ها را دارد و برازش مناسب مدل ساختارى پژوهش را بار ديگر تايد مى‌نمايد. معيار افزونگى كه از حاصلضرب مقادير اشتراكى سازه‌ها در مقادير ضريب تعيين تعديل شده مربوط به آن‌ها به دست آمد در فرمول نكويى برازش استفاده گرديد. در بخش "بrazش مدل كلي" با توجه به حصول مقدار ۰/۵۰۵ براى نكويى برازش، مدل كلي تايد گرديد.

در نهايت با تايد مقادير ضرايب معنادارى مسيرهاى مدل و ضرايب استاندارد شده بارهاى عاملى، اعتبار كليده شاخص‌هاى گزارش‌هاى مالى جسورانه به استثنائى شاخص شماره ۶ (تفاوت سود خالص واقعى و پيش‌بيني شده هر سهم) تايد گرديد.

بحث و نتيجه‌گيرى

هدف از انجام پژوهش، شناسايى شاخص‌هاى گزارشگرى مالى جسورانه از طريق مصاحبه با صاحب‌نظران حرفه حسابدارى و حسابرسى و اعتبارسنجى آن‌ها از طريق تدوين و توزيع پرسشنامه بود. پس از آن، شاخص‌ها در سه سازه مرتبه اول "صورت‌هاى مالى و گزارش حسابرسى"، "مديريت" و "شركت" و در نهايت سازه مرتبه دوم "گزارشگرى مالى جسورانه" طبقه‌بندي گرديد و با استفاده از تحليل عاملى تايدى مرتبه دوم و معادلات ساختارى در نرم‌افزار پى ال اس مورد بررسى قرار گرفت. پس از بررسى پايابى، روايى همگرا و واگرا در بخش مربوط به "مدل اندازه‌گيرى"، ضرايب معنادارى مسيرهاى مدل، معيار ضريب تعيين تعديل شده، معيار كيودو و معيار افزونگى در بخش مربوط به "مدل ساختارى" و بررسى معيار نكويى برازش در بخش "مدل كلي" و با تايد مقادير ضرايب معنادارى و ضرايب استاندارد شده بارهاى عاملى، برازش مطلوب الكوى نهايى تايد گرديد. در نهايت نتايج نشان داد شاخص‌هاى تحريف، تحريف‌هاى برطرف نشده در سال‌هاى مختلف، عدم ذخيره‌گيرى، تعديلات سنواتى منفى،

تغییرات غیرعادی و فاحش در فروش، تقلب، تغییر مداوم هیئت مدیره، پاداش مدیران، تولید کالاهای غیراساسی و نیز شرکت‌های انحصاری از اعتبار کافی برخوردار بوده و تایید گردید. در پژوهش‌های داخلی و خارجی انجام شده از شاخص‌های "تجدیدارائه"، "مدیریت سود"، "مدیریت سود افزایشی" و "متضاد محافظه‌کاری" استفاده گردید. برای مثال، راشماواتی و مارتانی (۲۰۱۷) در پژوهش خود از مدیریت سود افزایشی به عنوان شاخصی از جسورانه بودن گزارش‌ها استفاده نمودند و استدلال کرده‌اند که گزارش‌های مالی جسورانه به عنوان استفاده نادرست مدیران از اقلام تعهدی اختیاری جهت گزارش کردن درآمدهای مالی بالاتر می‌باشد. در حالی که عبدالمجید و همکاران (۲۰۱۳)، مدیریت سود و نه مدیریت سود افزایشی را معادل گزارش‌های مالی جسورانه در نظر گرفتند. از دیدگاه آن‌ها هرگونه استفاده مدیران از اقلام تعهدی اختیاری بیانگر مدیریت سود و در نتیجه جسورانه بودن گزارش‌ها است. یو و همکاران (۲۰۱۳)، گزارش‌های مالی جسورانه را به کارگیری درجه پایینی از محافظه‌کاری در گزارش‌های مالی می‌دانند لذا از متضاد محافظه‌کاری به عنوان شاخصی جهت بررسی جسورانه بودن گزارش‌ها استفاده نموده‌اند. پاتلی و پدرینی (۲۰۱۵) نیز گزارش‌های مالی جسورانه را گزارش‌هایی می‌دانند که در نهایت منجر به تجدیدارائه‌ها می‌شود لذا از تجدید ارائه به عنوان شاخصی از جسورانه بودن گزارش‌ها استفاده نمودند تا احتمال بی‌نظمی و نادرستی در گزارش‌ها مشخص شود. استدلال در خصوص شاخص‌های تایید شده در این پژوهش نیز به صورت زیر می‌باشد:

- وجود تحریف در گزارش‌های مالی جسورانه: جسورانه بودن به نوعی تخطی و عدم رعایت استانداردهای حسابداری مالی است. در صورت ارائه منصفانه، اطلاعات برای استفاده-کنندگان مفید می‌باشد، در صورتی که گزارش‌های جسورانه متضاد ارائه گزارش‌ها به صورت منصفانه است. موارد ذکر شده تعریفی از تحریف می‌باشد. منظور از تحریف‌های مدنظر، تحریف‌هایی است که مبلغ آن بالاتر از سطح اهمیت است، مهم بوده و مرتبط با محتوا و نه شکل ظاهری باشد.

- تحریف‌های برطرف نشده در سال‌های مختلف: تکرار تحریفی که مبلغ و عدد آن مشخص باشد و در سال‌های متوالی برطرف نشود نشانگر این است که مشکلی وجود داشته و مدیریت قصد اصلاح آن را ندارد و با این کار قصد افزایش سود به صورت غیرواقعی را دارد.

- ذخیره نگرفتن یا به اندازه کافی شناسایی نکردن: در برخی شرکت‌ها جهت تسریع در شناسایی سود، ذخیره به قدر کافی شناسایی نمی‌شود و یا از طریق به تعویق انداختن برخی سندها و ثبت‌ها، سودها هموارسازی می‌شود. مانند عدم ذخیره‌گیری لازم توسط مدیریت در خصوص دعاوی حقوقی. شناسایی نکردن ذخایر و یا تاخیر در شناسایی آن، مصداق عدم رعایت استانداردهای حسابداری و نیز تحریف می‌باشد.
- وجود تعدیلات سنواتی منفی: اگر تعدیلات سنواتی منفی بوده و اثر با اهمیتی بر سود داشته باشد، این موضوع می‌تواند نشان‌دهنده افزایش درآمدها و کاهش هزینه‌ها و به طور کلی دستکاری اقلام تعهدی توسط مدیریت باشد. برای مثال وجود مطالبات مربوط به چندین سال قبل و عدم وصول و عدم ذخیره‌گیری مناسب در گزارش‌ها مصداقی از آن است.
- تغییرات غیرعادی و فاحش در فروش: افزایش چشم‌گیر در "فروش" و "نسبت بهای تمام شده به فروش" امسال نسبت به سال‌های گذشته می‌تواند به عنوان نشانه‌ای از گزارش‌های جسورانه باشد. در برخی موارد، افزایش فروش منطقی و با دلایل توجیهی است. اما در برخی موارد افزایش غیرواقعی فروش بدون داشتن ظرفیت تولیدی لازم در برخی صنایع وجود دارد.
- تقلب در صورت‌های مالی: از آنجایی که گزارش‌های مالی جسورانه هدفمند است می‌توان آن را معادل تقلب در نظر گرفت. در گزارش‌های جسورانه، بیان صادقانه وجود ندارد. برخی موضوعات پنهان و کتمان می‌شود و برخی اطلاعات به صورت غیرواقعی و نادرست ارائه می‌شود. گزارش‌های مالی جسورانه در جهت اهداف و منافع شخصی تهیه می‌شود.
- تغییر مداوم هیئت مدیره: در بسیاری از موارد، شرکت‌هایی که وضعیت مطلوب و عملکرد مالی مناسبی ندارند، اعضای هیئت مدیره از مدیرعامل انتظار دارند که وضعیت شرکت را به نحو مطلوب نشان دهند تا استفاده کنندگان به خصوص سرمایه‌گذاران و وام‌دهندگان بر اساس اطلاعات مطلوب، تصمیم‌گیری نمایند. هم‌چنین انتظار می‌رود که به هر نحوی به مبلغ سود خالص پیش‌بینی شده هر سهم دست یافته و آن را در صورت‌های مالی نشان دهد. در بسیاری موارد در صورت عدم دستیابی به هدف فوق، مدیرعامل برکنار می‌شود و این تغییر مداوم می‌تواند کارآیی را نیز کاهش دهد.

- پاداش مدیران: در بسیاری از موارد، هدف از ارائه گزارش‌های مالی جسورانه، انگیزه‌های داخلی از جمله پاداش می‌باشد. مهم بودن پاداش مدیر به دلیل پذیرش تئوری نمایندگی و هم‌چنین با هدف مطلوب نشان دادن کارکرد می‌باشد. به دلیل تضاد منافع بین مدیران و مالکان و هم‌چنین افق کوتاه‌مدت، مدیران به دنبال افزایش سود و در نتیجه افزایش پاداش می‌باشند لذا اقدام به ارائه گزارش‌های مالی به صورت جسورانه می‌نمایند.

- تولید کالاهای غیراساسی: استدلال بر این است که در شرکت‌هایی که کالاهای اساسی (مانند روغن، شکر و ...) تولید می‌نمایند، احتمال ارائه گزارش‌های جسورانه توسط آن‌ها کم‌تر است زیرا اولاً نمی‌توانند آن‌ها را به هر قیمتی به فروش رسانند. ثانیاً در شرکت‌هایی که کالاهای اساسی تولید می‌شود، معمولاً اهرم‌های نظارتی و بازدارنده قوی مانند سازمان تعزیرات، سازمان بازرسی و ... وجود دارد. به این دلیل ارائه گزارش‌های جسورانه توسط آن‌ها معمولاً کاهش می‌یابد. در حالی که در شرکت‌هایی که کالاهای غیراساسی تولید می‌کنند، نظارت سازمان‌ها کم‌تر است لذا احتمال ارائه گزارش‌های جسورانه افزایش می‌یابد.

- تولید کالاهای انحصاری: از آنجایی که این شرکت‌های انحصاری تنها تولیدکننده نوع خاصی از کالاها هستند و رقابت در بازار آن‌ها وجود ندارد لذا کالاهای خود را با قیمت بالاتری به فروش رسانده و به نوعی در قیمت‌ها دستوری عمل می‌نمایند. وجود انحصار در عمل باعث به وجود آمدن انواع فسادها و رانت‌های دولتی و خصوصی می‌شود.

شاخص‌های به دست آمده و نتایج حاصل از پژوهش را می‌توان جهت بررسی جسورانه بودن گزارش‌های مالی در اختیار استفاده‌کنندگان از صورت‌های مالی به خصوص تحلیل‌گران مالی و اعضای هیئت مدیره شرکت‌های بورسی قرار داد. این پژوهش مانند بسیاری از پژوهش‌ها با برخی محدودیت‌ها مواجه بوده است از جمله اینکه داده‌های مورد استفاده از طریق پرسشنامه جمع‌آوری گردیده و بنابراین نتایج این پژوهش محدودیت‌های ذاتی حاکم بر پرسشنامه را دارند. پیشنهاد می‌شود شاخص‌های به دست آمده از مرحله مصاحبه با استفاده از روش تحلیل محتوا استخراج و ارائه شود. هم‌چنین می‌توان از طریق مصاحبه، عوامل موثر بر گزارشگری مالی جسورانه را نیز به دست آورده و به همراه سنجه‌ها از طریق گراند تئوری و مدل‌سازی معادلات ساختاری مورد بررسی قرار داد. هم‌چنین می‌توان ویژگی‌های شرکت را که بر گزارشگری مالی جسورانه موثر می‌باشد از پژوهش‌های داخلی و خارجی انجام شده استخراج نموده و اثر آن‌ها

را به تفكيك ويژگى‌هاى عملياتى شركت، ويژگى‌هاى راهبرى شركتى و ويژگى‌هاى حسابر س مورد بررسى و مقايسه قرار داد. هم‌چنين علاوه بر اعضاى انجمن مديران مالى ايران، پرسشنامه بين اعضاى هيئت علمى گروه‌هاى حسابدارى و حسابر سى دانشگاه‌ها توزيع شده تا نظرات گروهى كه در كارهاى اجرايى مشغول به فعاليت مى‌باشند با گروهى كه در حوزه تئورى و آكادميك مشغول مى‌باشند با يكديگر مقايسه شود.

منابع

- بشیری منش، نازنین؛ حاجی زاده، سعید قبادی. (۱۴۰۰). تاثیر سوگیری رفتار مدیران بر تصمیم‌گیری و کیفیت اطلاعات مالی، پژوهش‌های تجربی حسابداری، ۱۲ (۴۳): ۱۹۵ - ۲۲۴.
- داوری، علی؛ رضازاده، آرش. (۱۳۹۶). مدل سازی معادلات ساختاری با نرم‌افزار PLS، انتشارات جهاد دانشگاهی، ۴: ۷۹ - ۱۰۰.
- علی احمدی، سعید؛ سروش یار، افسانه. (۱۳۹۵). ارزیابی نقش رویکردهای تدوین استانداردهای حسابداری و تخصص کاری حسابرس بر گزارشگری مالی متهورانه، حسابداری مالی، سال ۸ (۳۰): ۱۴۳ - ۱۶۱.
- قائمی، محمدحسین؛ کیانی، آیدین و مصطفی تقی زاده. (۱۳۹۳). محافظه‌کاری شرطی در گزارشگری مالی، بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، ۲۱ (۴): ۴۷۱ - ۴۸۴.
- قدرتی زوارم، عباس؛ آذین فر، کاوه؛ نبوی چاشمی، سیدعلی و ایمان داداشی. (۱۳۹۸). سطح هورمون تستوسترون مدیرعامل و گزارشگری مالی متقلبان، پژوهش‌های تجربی حسابداری، ۱۱ (۴۱): ۲۷ - ۴۶.
- کیوی، ریمون؛ لوک وان، کامپنهود. (۱۳۸۷). روش پژوهش در علوم اجتماعی، ترجمه نیک گهر، تهران: انتشارات توتیا. ۲۵۶ - ۲۶۰.
- Abdel-Meguid, A, Ahmed, A. and Ullman, S.(2013). Auditor independence, corporate governance and aggressive financial reporting: an empirical analysis. *Manage Gov*, 17: 283-307.
- aliahmadi, S, Soroushyar, A. (2016). Evaluation the role of Accounting Standards Setting Approaches and Auditor Expert on the Aggressive Financial Reporting. *Quarterly financial accounting*, 8 (30):143-161. (In Persian).
- Bashirimanesh, N, Hajizadeh, Z. and Ghobadi, S.(2022 Effects of Managers' Behavioral Bias on Decision Making and Financial Information Quality. *Empirical Research in Accounting*, 12(43): 195-224.
- Chen, E, Gavius, I. (2016). Unrealized earnings, dividends and reporting aggressiveness: an examination of firms' behavior in the era of fair value accounting. *Accounting and Finance*, 56, 217-250.
- davari, A, Rezazadeh, A. (2017). Structural equation modeling with PLS. *jahad daneshgahi Publication*, 4:79-100. (In Persian).
- Fornell, C, & Larkers, D. F. (1981). Evaluating structural equation models with unobservable variables and measurement error. *Journal of marketing research*, 39-50.
- Frank, M. M., L. Lynch., S.O. Rego and R. Zhao. (2018). Are corporate Risk-Taking Practices Indicative of Aggressive Reporting Practices. *American Accounting Association*, 1, 31-55.
- ghaemi, M., kiani, A & taghizadeh, M. (2014). Conditional conservatism in financial reporting. *Accounting and Auditing Review Journal*, 21(4), 471-484. (In Persian).

- Ghodrati Zoeram, A., Azinfar, A., Nabavi Chashmi, A. and Dadashi, I (2021). Chief Executive Officer's (CEO) Testosterone Level and Fraudulent Financial Reporting. *Empirical Research In Accounting*, 21(4), 471–484. (In Persian).
- Hulland, J. (1999). Use of partial least squares (PLS), in *strategic management journal*, 20(2), 195-204.
- Mackenzie, S. B. , Podsakoff, P. M. , & Jarvis, C. B. (1996). The problem of measurement model misspecification in behavioral and organizational research and some recommended solutions. *Journal of Applied Psychology*, 90(4), 710-730.
- Nunnally, J. (1978). *Psychometric theory*, 2nd Edh. New York: McGraw-Hill.
- Patelli, L., & Perini, M. (2015). Is Tone at the Top Associated with Financial Reporting Aggressiveness? *Journal Bus Ethics*, 126, 3–19.
- Quivy, R, Lukeone, C. (2008). *Manuel de recherche en sciences sociales*. Translated by nigoohar Tehran: *Totia Publication*. 256-260. (In Persian).
- Rachmawati, N. A., & Martani, D. (2017). Book-Tax Conformity Level on the Relationship between Tax Reporting Aggressiveness and Financial Reporting Aggressiveness. *Australasian Accounting, Business and Finance Journal*, 11, 86–101.
- Teddlie, C. & Tashakkori, A. (2009). *Foundations of mixed methods research: integrating quantitative and qualitative techniques in the social and behavioral sciences*. London.
- Tenenhaus, M., Amato, S. , & Esposite Vinzi, V. (2004). A global goodness-of-fit index for PLS structural equation modeling. In *Proceedings of the XLII SI scientific meeting*. 739-742.
- Yu, Z., L. Li, G. Tian, H. Zhang. (2013). Aggressive reporting, investor protection and stock price in formativeness: evidence from Chinese firms. *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation*, 22(2): PP. 71-85.

COPYRIGHTS

This is an open access article under the CC BY-NC-ND 4.0 license.